

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.729/2011/4. szám

A Debreceni Ítéltábla a dr. V. K. (címe) pártfogó ügyvéd által képviselt felperes neve (címe) felperesnek, a dr. V. S. R. (címe) pártfogó ügyvéd által képviselt I.rendű alperes neve (címe) I. rendű és II. rendű alperes neve (címe.) II. rendű alperesekkel szemben személyhez fűződő jogok megsértése miatt indított perében a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 6.P.20.327/2011/22. számú ítélete ellen az alperesek részéről 23. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés és a felperes részéről Pf.3. sorszám alatt előterjesztett csatlakozó fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a fellebbezett részét helybenhagyja.

A felek a saját költségeiket maguk viselik, míg a feleket képviselő pártfogó ügyvédek díját az állam viseli.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

A felperes 1984. augusztus hó 11. napján kötött házasságot **néhai C. G-ral** mely házasságot a Városi Bíróság az 1.P. 20.241/1994/7. számú ítéletével bontott fel. Ezt követően a korábbi házasfelek a néhai 1999. július hó 22. napján bekövetkezett haláláig élettársi kapcsolatban éltek az 1983. évben született "**N**" és az 1987. évben született "**Zs**" utónevű közös gyermekeikkel.

Néhai **C. G.** temetését édesanyja, **id.C. G-né** intézte, ennek során a "**p-i**" Köztemetőben kétszemélyes sírhelyet váltott, amire rendelkezési jogot szerzett 25 év időtartamra; a felperes volt élettársát - aki nem rendelkezett a temetésének helyéről és arról, hogy kivel kíván közös sírban nyugodni - ide helyezték örök nyugalomra. A sírt döntően az alperesek (a néhai testvérei) és az édesanyja gondozták, valamint azt a felperes is rendszeresen látogatta. Néhai **C. G.** halálát követően a felperes és az alperesek családja közötti

kapcsolat elhidegült. Néhai **id.C. G-né** - aki kifejezetten ellenséges viszonyban volt a felperessel - még életében az alperesek felé szóban kinyilvánította azt a kívánságát, hogy halála után a fiával egy sírba temessék, ami a felperes előtt nem volt ismeretes. Néhai **id.C. G-né** 2008. október hó 25. napján elhunyt, temetését az alperesek intézték, akik úgy határoztak, hogy az elhunytat a felperes volt házastársának, illetőleg élettársának nyughelyéül szolgáló sírba temettetik. A temetést megelőzően erről a felperest nem értesítették, a hozzájárulását nem kérték. Ilyen irányú értesítés esetén a felperes (ahogy annak gyermekei is) a hozzájárulását megtagadta volna, mert a szándéka az volt, hogy a volt élettársa sírhelyében meglévő további egy temetési helyre a halála után őt temessék el.

Néhai **id.C. G-né** temetésére 2008. november hó 3. napján került sor a "**p-i**" Köztemetőben 15-40 gyászoló, köztük a felperes és gyermekei jelenlétében. A felperes és a gyászolók jelentős része előtt a temetés közben derült ki: a felperes volt élettársának a sírhelyét megnyitották, hogy a néhait oda temessék. A felperes érzelmileg felindult állapotban a gyermekeivel együtt a szertartást elhagyta. A gyászolók közül többen is megbotránkoztak és volt, aki hangos szóval a szertartás rendjét és méltóságát zavaró módon ennek hangot adott. A temetés ezen körülményei a felperes baráti, ismerősi és lakókörnyezetében utóbb szóbeszéd tárgyává váltak. Az események a felperesnél a jelenlegi időpontig is feldolgozatlan érzelmi hátrányt indukáltak, önbecsülésében, emberi méltóságában súlyosan sértve érzi magát amiatt, mert az alperesek megfosztották őt azon szándéka megvalósításától, hogy halála után a volt férjével, illetőleg élettársával közös sírban nyugalomra találjon.

A felperes módosított keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperesek megsértették a kegyeleti és az emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogait. Kérte az alpereseket arra kötelezni, hogy néhai **id.C. G-né** holttestét a perbeli sírból más sírba temettessék át, aminek hiányában az alpereseket egyetemlegesen kérte kötelezni 500 000 Ft nem vagyoni kártérítés és annak 2008. november hó 4. napjától járó késedelmi kamata megfizetésére.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték.

Az elsőfokú bíróság a 22. sorszám alatt meghozott ítéletében megállapította, hogy az alperesek az **id. C. G-né** 2008. november hó 3. napi temetésének intézése körében a holttestnek a felperes korábban elhalálozott **C. G.** nevű élettársa, egyben korábbi házastársa sírjába történő elhelyeztetésével megsértették a felperes kegyeleti jogát, valamint emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogát. Kötelezte az alpereseket, hogy fizessenek meg 15 napon belül egyetemlegesen a felperesnek 350 000 Ft tőkét, valamint annak 2008. november hó 4. napjától járó késedelmi kamatát, amelyet meghaladóan a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a felek a költségeiket maguk viselik, továbbá a felperes és a II. rendű alperes pártfogó ügyvédjeinek díját, valamint a le nem rótt kereseti illetéket és az állam által előlegezett költséget az állam viseli.

Határozatának indokolása szerint a sírhelyhasználati jog sajátos, kegyeleti jellegű intézmény és nem azonosítható a vagyoni jellegű használati jogokkal (BH 1990/375., BH

2000/242.). A sírhely feletti rendelkezési jognak a temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény 22. §-ában, valamint a törvény végrehajtásáról szóló 145/1999. (X. 1.) Korm. rendelet 10. §-ának (4) bekezdésében és 18. §-ában rögzített szabályozása a temetéseket intéző személyek és a temetők fenntartóinak viszonylatában irányadóak, egyben a kegyeleti és egyéb személyiségi jogok jogosultjainak e jogai és jogsérelmei megítélése szempontjából irrelevánsak (BDT 2005/1260.). Erre tekintettel nincs jelentősége annak, hogy az érintett temetési helyet ki váltotta meg és kit illetett meg az a fölötti kötelmi alapú rendelkezési jog, ami részben amúgy is az öröklésből kiesett édesapjuk helyén a felperes gyermekeit, mint törvényes örököseket illette meg az alperesek mellett. A temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény 1. §-ának (2) bekezdése, valamint a 19. §-ának (2) bekezdése alapján az eltemetés helyére nézve elsősorban az elhunyt életében tett rendelkezése az irányadó azzal, hogy a temetésben közreműködők erre a rendelkezésre figyelemmel kötelesek együttműködni.

Azonos tényállás mellett a felperes gyermekei és a jelen per alperesei között folyamatban volt perben a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság előtt 6.P.20.360/2009/57. szám alatt meghozott és a Debreceni Ítéltábla által a Pf.I.20.594/2010/6. számon felülbírált ítéletében már megállapításra került, miszerint néhai **id.C. G-né** életében kinyilvánította az alperesek irányába azon szándékát, hogy elhalálozása esetén a fia sírjába temessék. Az elhunytnak a még életében kinyilvánított szándékával szemben is érvényesült azonban az az általános elvárás, hogy annak teljesítése mások jogait és törvényes érdekeit ne sértse. Ez az elvárható magatartási szint irányadó az utóbb a temetésében közreműködő személyek eljárására is. Az elhunyt életében tett rendelkezés figyelembevételére csak abban az esetben van lehetőség, ha az mások személyiségi jogait nem sérti, míg a mások személyiségi jogának sérelme esetén az nem biztosít immunitást a személyiségi jogsértés szankciói alól, és nem eredményezi az adott helyzetben általában elvárható magatartási normáknak való megfelelés megállapíthatóságát sem.

Az előbb hivatkozott perben szintén megállapításra került, hogy a felperes és néhai **C. G.** a házasságuk felbontását követően élettársi kapcsolatban éltek, ami néhai **C. G.** haláláig állt fenn. Erre tekintettel néhai **C. G.** vonatkozásában a Ptk. 85. §-ának (3) bekezdése és a Ptk. 685. §-a értelmében mind a felperes, mind az alperesek a kegyeleti jog jogosultjainak minősülnek. A következetes ítélkezési gyakorlat szerint a kegyeleti jogot több jogosult - mivel e jogok versengenek egymással - önállóan, de egymás jogának tiszteletben tartása mellett gyakorolhatja, ezért alapvető elvárás a közöttük való együttműködés (BH 1984/352., BH 1990/375., BH 1990/374., BDT 2005/1260.). A kegyeleti jog jogosultjainak közös döntési körébe tartozik annak meghatározása, hogy az elhunyt sírhelyébe kit temessenek. Fokozott jelentősége van a jogosultak együttműködésének a Ptk. 4. §-ának (3) bekezdésére is figyelemmel, továbbá egyik jogosult sem tehet olyat, ami sérti a halott emlékét és a többi kegyeleti jogosult jogait vagy méltánylást érdemlő érdekeit (BH 1984/352.). A kegyeleti jog gyakorlásának meg kell felelnie a társadalmi rendeltetésének és a kölcsönös együttműködés követelményeinek (BH 1990/375.). A perbeli esetben a helyben kialakult szokás szerint is a temetés módjára és helyére a családtagok előzetes megállapodása az irányadó.

A kegyeleti jog a túlélők személyiségi jogaként érvényesül, melyben egyebek mellett a gyászuk kifejezése, az elhunythoz fűződő érzelmeik, emlékeik nyilvánulnak meg (BDT 2005/1260.), így alapvetően tágabb terjedelmű a Ptk. 85. §-ának (3) bekezdésében megszövegezettnél. Az emberi méltóság megsértése akkor valósul meg, ha a személyt nem önbecsülésének, az emberi érintkezési formák követelményének megfelelő elbánásban részesítik, különösen, ha emberi mivoltában megalázzák, méltatlan vagy hátrányos helyzetbe sodorják. Mindezért az elsőfokú bíróság megállapította, miszerint az alperesek azzal a Ptk. 4. §-ába ütköző felróható magatartásukkal, hogy a felperes előzetes értesítése és hozzájárulása nélkül a volt házastársának, illetőleg élettársának sírhelyébe saját elhatározásuk szerint az édesanyjukat temetették, megsértették a felperes személyhez fűződő jogait (BH 2000/242.), így a kegyeleti és az emberi méltósághoz fűződő jogát.

Az eredeti állapot helyreállítását célzó kereseti kérelem vonatkozásában az elsőfokú bíróság figyelemmel volt arra, hogy annak teljesítése mind a felperes volt házastársa, illetőleg élettársa, mind pedig néhai **id.C. G-né** emlékének a békéjét érinti, ahogy a kegyeleti jogok jogosultjait is. A személyiségi jogsértés szankciójaként nem teremthető olyan helyzet, mely a már megvalósult jogsértéshez képest további, és ahhoz képest aránytalan további sérelmet eredményezne (BDT 2005/1260., BH 1984/352., BH 1990/375., BH 2000/242.). Már a fentebb hivatkozott előzményi perben is megállapításra került, hogy a kért áttemettetés elrendelése aránytalanul nagyobb hátrányos következményt okozna, mint amilyen a jelenlegi helyzet fenntartásával együtt jár, amihez képest a jelen perben sem merült fel eltérő tényállás megállapítását lehetővé tevő adat vagy bizonyíték, ezért a Ptk. 84. §-a (1) bekezdésének d) pontjára alapított kereseti kérelmet az elsőfokú bíróság elutasította.

Ennek okán a másodlagos kereseti kérelemként előterjesztett nem vagyoni kártérítés iránti igényt érdemben kellett elbírálni. A nem vagyoni kártérítés konjunktív feltételei a személyiségi jogsértésben manifesztálódó jogellenes károkozó magatartás, az immateriális hátrány bekövetkezése, a károkozó magatartása és a hátrány között fennálló okozati összefüggés, valamint a károkozó magatartásának felróhatósága. Az a fentiek szerint megállapítható, hogy az alperesek felróható magatartása következtében állott elő a személyiségi jogsértés.

Természetes személy károsult esetén immateriális hátrány lehet bármely testi, lelki vagy emocionális sérelem illetve az élethelyzet, az életminőség hátrányos megváltozásában manifesztálódó hátrány, melynek ténye, mibenléte és terjedelme megállapítható tételes bizonyítás alapján, továbbá a Pp. 163. §-ának (3) bekezdése szerint köztudomású tényként is (EBH 2001/514., EBH 2002/626.). A felperes elesett annak lehetőségétől, hogy az eredeti szándékának megfelelően a volt házastársával, illetőleg élettársával közös sírban nyughasson. A perbeli tanúvallomások, az előzményi per adatai, valamint a beszerzett igazságügyi pszichológus szakértői vélemény alapján megállapítható, hogy a felperesnél pszichés megbetegedés szintjét el nem érő, de az érzelmi működését jelentősen érintő fájdalom alakult ki a perbeli jogsértéstől kezdődően, ami jelenleg is fennáll. A nem vagyoni kárpótlást megalapozó érzelmi hátránynak nem kell feltétlenül elérnie a pszichés megbetegedés szintjét. Az elsőfokú bíróság mellőzte az alpereseknek a felperes peren kívüli pszichológiai vizsgálatára vonatkozó iratanyag beszerzésére, valamint a perben

kirendelt igazságügyi szakértő tárgyaláson történő meghallgatására vonatkozó indítványát, mert pszichés megbetegedést a perben beszerzett szakvélemény sem állapított meg, ezért az ugyanilyen megállapítást rögzítő pszichológiai vizsgálati eredménnyel nem ellentétes, tehát ez utóbbi a szakvélemény megingatására nem lehetett volna alkalmas. Többlettényállásként volt értékelendő, hogy a felperes csupán a temetési szertartáson szembesült a rátemetés tényével, valamint ennek a felperes lakókörnyezetében, ismeretségi körében és munkahelyi környezetében kialakult erős visszhangja. Ugyancsak többlethátrányt okozott, hogy a felperes volt házastársának, illetőleg élettársának sírjába a felperessel szemben kifejezetten negatív érzelmeket táplált és bárminemű kapcsolattól mereven elzárkózott anyósa került eltemetésre, amely ambivalens érzelmeket keltő helyzettel a felperes a sír látogatásakor minden alkalommal kénytelen szembesülni.

Az elsőfokú bíróság a felperest ért hátrányokat kompenzálni alkalmas, egyben elegendő kártérítési összegként 350 000 Ft-ot határozott meg annak kamataival együtt, figyelemmel a jogsértés időpontjában fennállt ár- és értékviszonyokra, a józan mértéktartás követelményére, a vonatkozatható bírói gyakorlatra, valamint az előzményi per eredményére is. Mellőzte az alperesek köztemető megkeresésére irányuló bizonyítási indítványát, mert a bizonyítani kívánt tény a jelen per anyagává tett előzményi perben már részletesen feltárássra került, ahogy szintén ez okból mellőzte a felperes indítványát **K. K.**, **K. B.**, **E. I.** és **Sz. L-né** tanúk kihallgatására.

A felek pernyertességének aránya között nem volt jelentős különbség, ezért az elsőfokú bíróság a Pp. 81. §-ának (1) bekezdése alapján rendelkezett akként, hogy mindegyik fél maga viseli a saját költségét, továbbá ennek megfelelően rendelkezett a pártfogó ügyvédek díjának viseléséről is a Pp. 87. §-a alapján. A felek teljes személyes költségmentességére tekintettel a le nem rótt kereseti illeték és az állam által előlegezett költség az állam terhén marad.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperesek terjesztettek elő fellebbezést, amelyben az ítélet részbeni megváltoztatásával a nem vagyoni kártérítés iránti kereset elutasítását, vagylagosan pedig a nem vagyoni kártérítés összegének a mérséklését kérték. Álláspontjuk szerint a felperes nem bizonyította az őt ért immateriális hátrány bekövetkeztét, aminek hiányában nem volt alapja a kártérítésnek. Azzal, hogy a felperes nem vállalt részt a volt élettársa temetésével összefüggő ügyintézésben és nem jelezte azon szándékát, miszerint a néhaival közös sírban akar majd nyugodni, szintén felróható magatartást tanúsított, ami szintén kizárta a nem vagyoni kártérítést, de legalábbis okot adott annak mérséklésére.

A felperes a csatlakozó fellebbezésében az alperesek által fizetendő nem vagyoni összegét 500 000 Ft-ra kérte felemelni figyelemmel az őt ért immateriális sérelmek súlyára. Az alperesek fellebbezésével összefüggésben előterjesztett ellenkérelmében ez első fokú ítélet helybenhagyását kérte.

Az alperesek a csatlakozó fellebbezésre nem terjesztettek elő ellenkérelmet.

Az ítéletábra a fellebbezést a Pp. 256/A. §-a (1) bekezdésének f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el, és a Pp. 253. §-ának (3) bekezdésére figyelemmel fellebbezés

hiányában nem érintette az elsőfokú bíróság ítéletének a jogsértés megállapítására vonatkozó, valamint az áttemetés elrendelésére irányuló kereseti kérelmet elutasító rendelkezését. Az ítélet tábla a fellebbezést és a csatlakozó fellebbezést alaptalannak találta a következők szerint:

Az elsőfokú bíróság a releváns bizonyítási eljárást lefolytatta, annak alapján a tényállást helyesen állapította meg, amiből levont következtetéseivel és annak indokaival az ítélet tábla is maradéktalanul egyetértett, s azokra csupán visszautal anélkül, hogy az ott kifejtetteket ehelyütt megismételné.

Csupán a fellebbezéssel és a csatlakozó fellebbezéssel összefüggésben mutat rá az ítélet tábla, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan mérte fel a felperes oldalán bekövetkezett immateriális hátrányok körét, amellyel arányos volt az annak kompenzálására meghatározott nem vagyoni kártérítés összege. Miként arra az elsőfokú bíróság is rámutatott, önmagában megalapozta a felperes nem vagyoni kártérítés iránti követelését azon lehetőség meghiúsulása, hogy az eredeti szándékának megfelelően a volt házastársával, illetőleg élettársával közös sírban nyugodhasson. Úgyszintén a nem vagyoni kártérítésre önmagában okot adó többlethátrányként megfelelően került értékelésre, hogy a felperes csupán a temetési szertartáson szembesült a rátemetés tényével, továbbá az a körülmény is, hogy a felperes volt házastársának, illetőleg élettársának sírjába a felperessel szemben kifejezetten negatív érzelmeket táplált és bárminemű kapcsolattól mereven elzárkózott volt anyósa került eltemetésre, amely ambivalens érzelmeket keltő helyzettel a felperesnek a sír látogatásakor minden alkalommal szembesülnie kell. Csupán ezeket a sérelmeket tekintve már megalapozott volt az alperesek kártérítési felelősségének a megállapítása, ahogy a nem vagyoni kártérítésként meghatározott összeg az elszenvedett hátrányok kompenzálásához szükséges, de egyúttal elegendő is volt.

Az alperesek a fellebbezésükben összemosták néhai **C. G.** és néhai **id. C. G-né** temetését, ugyanis ez utóbbi temetésével, illetőleg annak során az alperesek együttműködésének a hiányával összefüggésben nem lehetett a felperes terhére róni, hogy majd' egy évtizeddel korábban nem deklarálta azon akaratát, miszerint a halálát követően a volt élettársával közös sírban kíván nyugodni. Ezen kijelentés elmaradása az alpereseket nem mentesítette azon kötelezettségük alól, hogy az édesanyjuknak a testvérükre történt rátemetésével összefüggésben a kegyeleti jog többi jogosultjával egyeztessenek s őket erről a szándékukról előzetesen tájékoztassák, illetőleg ahhoz a hozzájárulásukat kérik. A felperes néhai **id. C. G-né** vonatkozásában nem volt a kegyeleti jog jogosultjának tekintendő, ezért őt semmilyen kötelezettség nem terhelte különösen a közöttük fennállt viszony miatt sem, hogy annak halálakor akár csak érdeklődjön is a választott nyughelyről és a saját majdani temetési szándékairól az alpereseket informálja. Ez utóbbira már csak azért sem volt szükség, mert köztudomású tény, hogy az általános szokások szerint a házastársakat (élettársakat) temetik közös sírba, ezért egyrészt ezt külön nem volt szükséges deklarálni, másrészt a felperesben nem is kellett felmerülnie azon lehetőségnek, hogy a volt anyósát a volt házastársával, illetőleg élettársával közös sírban helyezik örök nyugalomra (ezzel kapcsolatban nem volt vitatott az a tény, hogy néhai **id. C. G-né** nem a felperes, hanem az alperesek előtt nyilvánította ki ebbéli szándékát). A felperes által választott nyughelyről az alpereseket ezért sem kellett tájékoztatni, mert ők a felperes

vonatkozásában nem tekinthetőek a majdan keletkező kegyeleti jog jogosultjainak, ezért az értesítésük emiatt sem vonható a felek közötti együttműködés körébe. A felperes tehát semmilyen releváns felróható magatartást nem tanúsított, ebből következően pedig nem volt indok és lehetőség az alpereseknek a kártérítési kötelezettség alóli mentesítésére vagy annak mérséklésére.

A leírtak alapján az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése értelmében helyben hagyta a Pp. 254. §-ának (3) bekezdése szerint annak helyes indokainál fogva.

A felek a saját fellebbezésük, illetve csatlakozó fellebbezésük tekintetében pervesztesek lettek, ezért az ítélet tábla a Pp. 81. §-ának (1) bekezdése alapján akként rendelkezett, hogy mindegyik fél maga viseli a saját költségét. A feleket képviselő pártfogó ügyvédek díjának viseléséről a felek saját pervesztességére figyelemmel rendelkezett a Pp. 87. §-ának (2) bekezdése szerint, azt az állam viseli a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény 11/A. §-ának (2) bekezdése értelmében. A le nem rótt fellebbezési és csatlakozó fellebbezési eljárási illetéket a felek személyes költségmentessége okán a költségmentesség bírósági eljárásban való alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdése és a 14. §-a alapján ugyancsak az állam viseli.

Debrecen, 2012. február hó 7. napján

dr. Csikiné dr. Gyuranecz Márta sk. a tanács elnöke, dr. Bakó Pál sk. előadó bíró, dr. Riczu András sk. bíró

A kiadmány hitelül:

kiadó